

VAN DE REDACTIE

De kop is er af. De Vereniging Tropicische Bossen is aan haar tweede jaar begonnen. Een veelbelovend jaar. De vereniging is gegroeid naar 165 leden. Dit schept verwachtingen. Een mooie taak voor het nieuwe bestuur. Voor hen de taak de fakkel over te nemen en verder te dragen. Nog meer leden werven en dan graag leden niet alleen vanuit de traditionele bosbouwopleiding. Begrijp me goed hoor: niks mis met die bosbouwers (ben er zelf één). Maar het zijn en blijven bosbouwers. De vereniging en daarmee de discussie rond het duurzaam beheer van tropische bossen kan best een extra impuls gebruiken van mensen met een andere achtergrond. Het nieuwe bestuur is zelf die weg al ingeslagen. In ieder geval twee bestuursleden (waaronder de voorzitter) zijn anders dan bosbouwkundig opgeleid.

De redactie van de nieuwsbrief is ook een jaar verder. We zijn ondertussen toe aan nummer drie. Dit jaar willen we vier nummers uitgeven. Helaas hebben wij op de vorige nummers niet zoveel reacties (positief noch negatief) ontvangen evenmin als stukken aangeleverd gekregen. Geen nieuws is goed nieuws wordt er soms gezegd, maar met meer reacties kunnen we wel gemakkelijker ons product (VTB-Nieuws) verbeteren. Bemoedigend is de algemene reactie op Post uit. Peter Gerritsen weet verschillende mensen te vinden met een goed verhaal over wat zij nu precies doen in hun dagelijkse werk. Misschien is iedereen vorig jaar een beetje verlegen geweest? Goed voornemen voor 2001: gewoon schrijven!!!!

David Koning

GOED BEZOCHTE EERSTE ALV

Op 8 december jl. vond de eerste echte Algemene Ledenvergadering plaats van de nu één jaar oude Vereniging Tropicische Bossen (VTB). De bijeenkomst werd goed bezocht door ca 40 personen, dat is ongeveer een kwart van de huidige leden. De VTB kan terugkijken op een geslaagd eerste jaar, waarin organisatorisch en inhoudelijk veel initiatieven van de grond gekomen zijn.

Aftredend voorzitter Hans Verweij telde in zijn inleiding de merites. Het ledental steeg van 90 personen bij de oprichting tot meer dan 165 nu. Veel energie is gestoken in het ontwikkelen van een website (www.tropichebossen.nl), waar leden en niet-leden informatie kunnen vinden over tropische bossen en de vereniging. De website voorziet duidelijk in een behoefte; zij wordt - met zo'n 500-800 sessies per maand - druk bezocht. Er zijn 2 Nieuwsbrieven uitgebracht, waarin

naast nieuws over de vereniging, ingegaan wordt op de tropische bossenactualiteit. Een hoogtepunt van het jaar was de Studiedag 'Duurzaam bosbeheer in de tropen: fictie of werkelijkheid?' in juni, waarbij 80 deelnemers, ook niet leden van de VTB, bij aanwezig waren. De VTB-Themadiscussie is na een eerste poging via de website in een directe emailbenadering dynamisch vervolgd. Het eerste thema dat werd besproken is 'Certificering en duurzaam bosbeheer'. De diverse commissies (nu 5) vormen de ruggengraat van de VTB. Het afgelopen jaar was maar liefst één derde van de leden op een of andere manier actief in de VTB, hetgeen mede een reden is geweest voor de geslaagde start in het eerste jaar.

De ambities voor de komende jaren blijven hoog. Een ledental van minimaal 300 mensen wordt beoogd; dit is niet alleen nodig om een gezonde financiële basis te creëren, maar vooral ook om een bredere inbedding te verkrijgen. Veel aandacht zal worden gegeven aan het werven van jonge leden en bossendeskundigen in het niet-Wageningse en in het bedrijfsleven. De uitgave van de Nieuwsbrief zal worden opgevoerd naar vier maal per jaar. In het voorjaar van 2001 zal de volgende themadag georganiseerd worden met als thema: 'Economische waardering van bosfuncties'. Daarnaast sprak de ledenvergadering de wens uit dat de Vereniging zich nadrukkelijker naar buiten zou moeten profileren middels het inbrengen van deskundige kennis en inzichten in de maatschappelijke discussie over tropische bossen. Een groep leden heeft op zich genomen om dit onderwerp en de vorm waarin dit moet gebeuren uit te werken.

Tot slot vond ook nog de bestuurswisseling plaats. In het komende jaar hebben de volgende personen met algemene goedkeuring zitting genomen in het bestuur: Wim Dijkman (voorzitter), Peter van der Meer (secretaris), Paul Zambon (penningmeester), Willemien Brinkman, Jolanda van den Berg, Toon Rijkers, Marion van Schaik en Willem-Albert Toose. Hiermee is het bestuur op sterkte en kan de vereniging de komende tijd volop aan de slag.

Herman Savenije

COMMISSIE STUDIEDAGEN

Het onderwerp voor de studiedag in 2001 zal zijn: 'Economische waardering van bosfuncties'. Hoe één en ander precies wordt vormgegeven wordt momenteel uitgewerkt. In de volgende nieuwsbrief meer hierover.

Toon Rijkers

COMMISSIE THEMADISCUSSIE

Na een haperend begin via de VTB Website is in oktober 2000 besloten de themadiscussie in een meer directe vorm te gaan voeren. Dit middels twee-wekelijkse emails met een directe vraag gericht op een bepaald thema. Het thema van de eerste ronde is 'Certificering en duurzaam bosbeheer', waarbij de eerste vraag die werd gesteld was of certificering gezien zou kunnen worden als de sleutel tot Duurzaam Bosbeheer. De antwoorden werden geclusterd en via stapsgewijze deelvragen zal tot een afrondende analyse gekomen worden. Inmiddels zijn we nu met de jaarwisseling aan de vierde deelvraag toe, met een respons van gemiddeld vijftien inhoudelijke reacties per keer.

Het is duidelijk dat deze discussie helaas alleen werkt als VTB-leden ook een emailadres en internetaansluiting hebben. Gelukkig is dat steeds vaker het geval. Nu al zo'n 150 mensen. De respons kon groter zijn, maar de Commissie heeft besloten met eventuele veranderingen te wachten tot de eerste ronde is afgesloten. Heeft u suggesties voor verbetering dan vragen wij u om dit aan ons kenbaar te maken.

Voorlopig houden we ons nog aan de spelregels van de Themadiscussie die naar iedereen gestuurd zijn toen de eerste vraag werd gesteld. Tijdens de ALV werd geopperd niet proberen te zoeken naar de grootste gemene deler van de antwoorden, maar juist de interessante niches te belichten die belangrijk kunnen zijn voor verdere discussie.

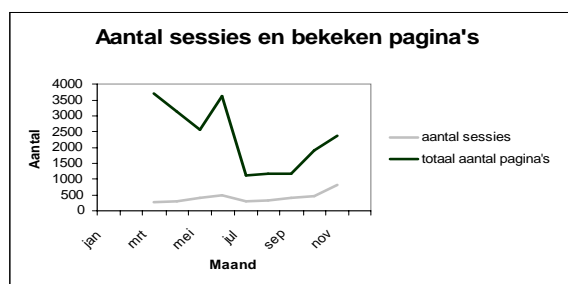
Mocht u een emailadres hebben en de berichten van de Themadiscussie niet ontvangen, dan vragen wij u om ons spoedig uw (juiste) emailadres toe te sturen zodat u in de verzending kunt worden opgenomen. Leden die de berichten over de themadiscussie niet willen ontvangen kunnen ons dat eveneens aangeven. Al die correspondentie kan via email naar thema@tropischebossen.nl of vtb_thema@hotmail.com. Wij wensen u een actief discussiejaar toe!

Paul Zambon

COMMISSIE INTERNET

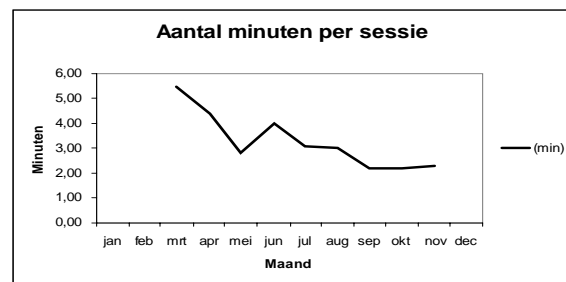
In de ALV van december heeft de commissie al een tipje van de aantal-hits-sluier opgelicht. Hieronder de meest interessante grafiekjes van de getallen die de provider ons geleverd heeft.

De eerste grafiek geeft het aantal sessies (gestaag klimmende grijze lijn) en het totaal aantal pagina's weer die bekeken zijn (hoog rond de studiedag, minder in de zomermaanden en nu weer stijgend).

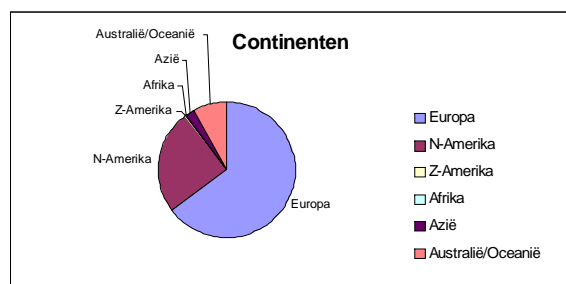
De tweede grafiek geeft het aantal minuten aan dat per sessies werd besteed aan het bekijken van de website. In het begin had men iets meer tijd nodig om de gehele website te doorgronden, later krijgt men door hoe alles in elkaar steekt en heeft men, naar het laat aanzien, minder tijd nodig.

De derde grafiek probeert duidelijk te maken dat het merendeel van de bezoekers uit Europa komt (waarvan 1300 uit Nederland (56% over all), de tweede plaats wordt ingenomen door Noord-Amerika gevolgd door Australië

(vier en vijf sessies uit resp. Afrika en Zuid-Amerika).

De webcommissie heeft een nieuw project op zich genomen door de contactpersonen voor verschillende instellingen aan te schrijven met de vraag of onderzoeken,

afstudeerscripties, samenvattingen promotieonderzoek bij ons op de site gepubliceerd kunnen gaan worden. Kijk voor de eerste samenvatting onder 'Actueel' en klik dan door naar 'Onderzoek'.

Wat ook ter sprake kwam in de ALV, was de vraag aan de leden om hun werkplek te vermelden op de daartoe ingerichte pagina. Dat willen we via deze weg nogmaals doen. Klik onder 'Vereniging', 'Alleen leden' door naar 'projecten' en vul 'formulier op deze website' in.

Wij willen ook een stukje van de site inrichten voor het laatste nieuws op tropisch bosbouwgebied. Heeft u nieuwsberichten die u per mail toegestuurd hebt gekregen en die u interessant genoeg vindt om ze ook met anderen te delen, stuur ze dan door naar nieuws@tropischebossen.nl.

Binnenkort volgt een rondschriftmail waarin deze en andere zaken nogmaals aan de orde komen; het is makkelijk om vanuit de email rechtstreeks door te klikken naar de betreffende pagina's in de site.

Willem-Albert Toose

POST UIT.... VIETNAM

Vietnam is een land waar de macht der grote getallen regeert. Het gaat goed met Vietnam. De economie floreert en de verwachtingen en doelstellingen groeien vrolijk mee. Alleen maar 'meer' is allang niet meer genoeg. In goed communistische traditie worden beleidsdoelstellingen kwantitatief torenhoog gesteld. Alles moet 'boosten': export cijfers, agrarische productie, oliewinning, buitenlandse investeringen etc. Geleidelijke of gefaseerde groei zijn onbekende begrippen in het hedendaagse Vietnam. Productiedoelstellingen worden elk jaar weer verdubbeld of verdrievoudigd.

Ook de bosbouwsector ontkomt niet aan de torenhoge verwachtingen. In dit kader heeft de Vietnamese overheid vorig jaar het "5 miljoen hectare herbebossing programma" gelanceerd dat zoals de naam al aangeeft moet zorgen voor 5 miljoen hectare nieuw bos. In Vietnam is al het land dat gekenmerkt is als "bos" eigendom van de Staat. Zwaar gesubsidieerde staatsorganisaties zoals staats bosbouwondernemingen, politie en legereenheden beheren en controleren deze bosgronden. Beheer is vooral gericht op de aanleg van traditionele grootschalige productieplantages (immense monoculturen van voornamelijk Eucalyptus spp. en Pinus spp.) en exploitatie van natuurlijk bos (voor zover dat nog rest).

Ondanks grote investeringen middels genoemde subsidies blijken de resultaten tot nu toe echter tegen te vallen. De efficiëntie van de plantages is uiterst gering (groei van 5-10 m3/hectare/jaar). Met de genoemde doelstelling van 5 miljoen hectare nieuw bos voor ogen heeft dit de overheid doen besluiten mogelijkheden te creëren voor actieve participatie van de meer dan 24 miljoen, veelal arme, mensen die leven op geclassificeerde bosgronden. Als gevolg hiervan zijn subsidies voor bosontwikkeling en beheer nu ook beschikbaar voor particulieren die bosgronden (onder strikte condities en controle) kunnen 'leasen' van de staat. Toch zijn er nog heel wat hindernissen te overwinnen alvorens een echte 'sociale bosbouwsector' van de grond komt. Certificaten die boeren zekerheid geven t.a.v. gebruik van bosgronden voor bepaalde tijd worden maar mondjesmaat verstrekt. Verdeelsleutels voor de uiteindelijke profijt/winst zijn veelal nog onduidelijk en vaag.

Maar het belangrijkste obstakel is momenteel vooral het wederzijdse wantrouwen dat rest bij zowel overheidsdiensten als bij boeren. Overheidsdiensten zoals bosbouwdepartementen zijn nog erg huiverig om een deel van de controle los te laten en verantwoordelijkheden over te geven aan lokale mensen. Boeren daarentegen zullen pas investeren in bosbouwactiviteiten als zij zekerheid hebben in ieder geval een gedeelte van de winst te kunnen opstrijken. Vertrouwen moet groeien. Tegen de heersende trend in zullen de Vietnamese overheden in het geval van de bosbouwsector dan ook geduld moeten opbrengen. De bosbouwsector in Vietnam is een mijns inziens interessante en noodzakelijke weg ingeslagen maar zal voorlopig nog niet genoemd worden in het rijtje van 'boosting' productiesectoren.

Rik Delnoye, SNV-Vietnam

WAARDERING VAN BOSSEN EN HUN FUNCTIES

Al weer een tijdje geleden (19 april 2000) stond er in de

Volkskrant een nogal provocerend artikel over het belang en waarde van het tropische bos. Onder de titel 'Waardeloos Oerwoud' veegde professor Philip Stott van de Universiteit van London de vloer aan met de algemeen heersende gedachte dat tropische regenwouden zo belangrijk zouden zijn voor de wereld. 'Ecochondrie' oftewel overdreven milieuanxietas noemt hij dit. Zijn stelling is dat tropische regenwouden nauwelijks bedreigd worden omdat secundair bos na de kap niet minder waardevol hoeft te zijn en bovendien vindt hij dat de waarde van biodiversiteit in tropische wouden sterk wordt overschat. Dit artikel wordt geplaatst op de homepage van onze VTB-website (www.tropischebossen.nl/discussie/).

De redactie van VTB-Nieuw vroeg zich af of we inderdaad met zijn allen bezig zijn de tropische bossen tot mythische proporties op te blazen, of dat het belang en de waarde van tropische bossen concreet aangetoond kan worden. We vroegen dit aan enkele mensen die zich met dit onderwerp op professionele wijze bezig houdt.

Gerdien Meijerink, werkzaam bij het ISNAR (International Service for National Agricultural Research): "Het probleem met primaire tropische regenwouden is dat we er nog zo ontzettend weinig van af weten. We hebben geen idee hoeveel en wat voor biodiversiteit er aan planten en dieren zijn, en we weten helemaal niet wat voor functie deze hebben of wat hun onderlinge samenhang is. We weten ook nog zeer weinig over de functie van grote stukken primair regenwoud op het klimaat of op de waterhuishouding van de bodem. Daarom kunnen we ook niet alle waarde van het tropische regenwoud aantonen. Trouwens, deze waarde verschilt natuurlijk ook per gebruikersgroep. De waarde voor een indianenstam voor wie het regenwoud een bestaan garandeert is onschatbaar.

Maar laten we het hebben over de waarde van tropische regenwouden voor de wereld als geheel. De waarde is onbekend, maar zou zeer groot kunnen zijn, omdat het regenwoud zoveel unieke functies vervult. Kappen, of het omvormen tot secundair bos draagt daarom het risico met zich mee dat we belangrijke functies die het regenwoud uitoefent voorgoed laten verdwijnen, het proces is zo goed als onomkeerbaar. Stott is waarschijnlijk een 'risk taker'. Ik zou veel meer een risicomijdend gedrag willen aanbevelen".

Marja van der Lubbe en Herman Savenije, werkzaam bij het ECLNV (Expertise Centrum van het Ministerie van LNV)

"Bos vervult verschillende functies voor mensen, dieren en planten. Deze functies hebben verschillende waarden: economische, ecologische en sociale waarden. De totale economische waarde van bos wordt bepaald door de directe en indirecte gebruikswaarde, de optiewaarde, de verervingswaarde en de bestaanswaarde. In geval van tropische bossen kan hierbij gedacht worden aan vestigingsplaats voor de lokale bevolking, biodiversiteit, voedsel, jacht, energie, opslag CO₂, regulatie van het (micro-)klimaat, waterzuivering, waterconservering, medicinale planten, grondstoffen, milieu-condities, gezonde ecosystemen, informatiebronnen, etc. Deze producten en diensten van tropische bossen zijn niet alleen van belang voor de huidige generatie, maar ook voor toekomstige generaties, zowel lokaal, nationaal als internationaal. Als gevolg van het ongecontroleerde kappen van ongerepte bossen gaan deze producten en

diensten verloren. Dit betekent een enorme kapitaalvernietiging. Het zou heel kortzichtig zijn om de waarde en betekenis van (relatief ongerepte) tropische wouden gelijk te veronderstellen aan die van secundair bos, zoals Stott blijkbaar doet. Er wordt dan voorbij gegaan aan de grotere veelzijdigheid van ongerepte bossen ten opzichte van secundaire bossen. Hoewel secundaire bossen ook veel potentie hebben (conservering, productie), kunnen ze niet in dezelfde mate in de veelzijdigheid van ongestoorde tropische bossen voorzien, met name waar het de biodiversiteit betreft. Bovendien duurt het een hele tijd voordat secundair bos weer een aanzienlijke gebruikswaarde heeft.

Wat betreft de waardering van (tropische) bossen vinden wij trouwens dat de economische wetenschap zich heel eenzijdig heeft ontwikkeld; tot op heden zijn er nog nauwelijks geschikte methodes beschikbaar en toepasbaar om de waarde van tropisch bos op een meer integrale wijze te bepalen (in kwalitatieve en/of kwantitatieve termen op lokaal, nationaal en internationaal niveau). In de internationale bossendiscussie (IPF/IFF/UNFF) is dit ook als een van de prioritaire aandachtsvelden aangemerkt. Bij ons op het ECLNV gaan we de komende jaren meer aandacht besteden aan het (economisch) waarderen van bossen en natuur”.

Henk Lette, werkzaam bij het IAC (Internationaal Agrarisch Centrum)

“De tropische bossen, waaronder de tropische regenwouden worden naar mijn gevoel nog steeds te weinig op waarde geschat. Dit heeft gevolgen voor het gebruik ervan. Beslissingen over het beheer worden afgewogen voornamelijk op basis van direct meetbare economische kosten en baten, omdat andere waarden moeilijker te kwantificeren zijn. Uiteraard is een eventueel verlies aan (toekomstige, mogelijke) producten en diensten die geen marktprijs hebben omdat ze niet verhandelbaar zijn moeilijk te vergelijken met direct zichtbare (soms slechts potentiële of berekende) opbrengsten. Beleving van die waarden kan subjectief zijn, zoals die meneer Stott laat zien. Hij ziet het probleem niet. Toch zijn er methodes en technieken om die waarden op zijn minst te benaderen, o.a. door prijzen van substituten te gebruiken of de waarden van bepaalde functies door grote groepen mensen te laten vergelijken met waarden van overeenkomstige producten of diensten die wel concreet te maken zijn.

Over dit onderwerp organiseert het IAC in samenwerking met de leerstoelgroep Milieueconomie van het Wageningen Universiteit en Research Centrum in april een tweeweekse training voor mensen uit OS-landen: ‘Decision making in natural resources management: economics for the environment’. De technische, sociaal-institutionele en economische concepten worden daar geïntegreerd in een model dat gebruikt kan worden om verschillende afwegingen te maken als er beslissingen genomen moeten worden over het gebruik van natuurlijke hulpbronnen”.

Naschrift redactie

Het lijkt erop dat in de toekomst t.a.v. tropische bossen deze bredere sociaal- en milieueconomische benadering aan belang gaat winnen en dat het meer en meer normaal wordt om alle kosten en baten van een bepaalde activiteit, ook de moeilijk kwantificeerbare, in de besluitvorming te betrekken. Voor tropische bossen zal het plaatje er dan wellicht anders uit gaan zien. Tot nu toe kan er vaak aan ongewenste bossenactiviteiten die in financieel-economische zin weliswaar rendabel zijn maar tevens

ecologische schade aanrichten, slechts tegenwicht worden geboden door er een maatschappelijk en/of politiek issue van te maken.

Het is verheugend dat tijdens de laatste ALV is vastgesteld dat de volgende VTB-studiedag over dit onderwerp zal gaan.

STICHTING BOS BESTAAT NOG!

Wisten jullie dat Stichting BOS (nog) wel degelijk bestaat? Onlangs kreeg ik een folder in mijn handen gedrukt met als aanhef ‘Stichting BOS kleurt de wereld GROEN’. Te beginnen met Borneo! Vervolgens wordt de lezer uitgenodigd om voor NLG 6 per m2 een stukje oerwoud te kopen. De persoon op de achtergrond is de velen welbekende Willie Smits. Vele jaren geleden begon hij op de Wanariset in Balikpapan, Kalimantan zijn werk op het gebied van bosherstel. Inmiddels is hij vooral actief op het terrein van rehabilitatie van orang-oetans. Op de website www.orang.nl kun je er meer over lezen.

Hans Verweij

TIPS

De website van tropische bossen wordt volgende week gekoppeld aan www.houtbeurs.nl, een van de meest bezochte websites in de houtsector (ca. 700.000 pageviews over het afgelopen jaar).

Vanaf januari wordt er weer FSC gecertificeerd hout verscheept vanaf de Solomon Islands. Het hout wordt via www.houtbeurs.nl op de markt aangeboden. Op deze site meer info aangaande houtsoorten, de relatief kleine hoeveelheden en toepassingsgebieden. Het houtaanbod zal ook worden vermeld op de site van Stichting Goed Hout.

Vanaf Papua Nieuw Guinea komt eveneens wat FSC hardhout vrij, voornamelijk Malas (geschikt voor buitentoepassingen), eveneens op de site [houtbeurs](http://houtbeurs.nl) zichtbaar.

In ‘Internationale Samenwerking’ januari 2001 wordt onder de titel Tropische Bossen melding gemaakt van het verschijnen van: ‘Tropical forest resource dynamics and conservation: from local to global issues’. Samengesteld door K.F. Wiersum ISSN 0926-9495. Voor NLG 25 (inclusief verzendkosten) te bestellen bij de sectie Bosbouw Wageningen Universiteit, Doevendaalsesteeg 3, Postbus 342, 6700 AH Wageningen.

De VTB (als studiekering van het KLV) heeft tot doel het creëren en onderhouden van een professioneel netwerk en het instellen van een dynamisch en effectief platform voor het verzamelen, kanaliseren en uitdragen van kennis en informatie over tropische bossen. Dit wil de vereniging bereiken door het stimuleren en faciliteren van contacten tussen mensen, die vanuit verschillende achtergronden en posities, geïnteresseerd zijn in duurzaam en maatschappelijk verantwoord beheer van tropische bossen.
Adres VTB: postbus 124, 6700 AC, Wageningen (ook voor info en aanmelden). **Website:** www.tropischebossen.nl
Redactie VTB-Nieuws: Richard Trenning, David Koning, Henk Lette en Peter Gerritsen. **Drukker:** Drukkerij Junior, Nijmegen.
Email redactie: nieuwsbrief@tropischebossen.nl